

możliwość osiągania integralnego rozwoju przez chrześcijańskich uczniów. Co więcej katecheci, jako pełnoprawni nauczyciele, posiadający przygotowanie katechetyczne, są przygotowani i zobowiązani do angażowania się w funkcjonowanie rady pedagogicznej, w jej komisjach, zespołach, podejmując różnorodne zadania, w tym wychowawcze. Ich przygotowanie pedagogiczne i teologiczne jest także adekwatne do pracy z uczniami innych

przekonań i realizacji innych zajęć niż katecheza (np. wychowawczych, pozalekcyjnych, w świetlicy, podczas wycieczek itp.), bowiem kultura chrześcijańska implikuje postawy szacunku dla innych i wspomagania ich możliwości pełnego rozwoju.

Trzeba mieć nadzieję, że zapowiadane zmiany w systemie edukacji jeszcze bardziej wyraźnie będą służyły integralnemu rozwojowi i wychowaniu młodego pokolenia Polaków.

Ks. dr hab. Adam Maj, prof. KUL – Instytut Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

ks. Stanisław Łabendowicz

Przesłanie papieża Franciszka do młodych o miłosierdziu

W dniach 27-31 lipca 2016 roku w Krakowie odbyły się XXXI Światowe Dni Młodzieży, których motywem przewodnim było miłosierdzie, a hasłem słowa Jezusa z Kazania na Górze: „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5,7). Szczególnym uczestnikiem tego wydarzenia był papież Franciszek. Podczas swoich przemówień, Ojciec Święty mówił, iż współczesny świat potrzebuje ludzi, zwłaszcza młodych, którzy gotowi są pełnić bezinteresowną służbę na rzecz bliźnich najuboższych i najsłabszych. Wzorem dla nich powinna być miłosierna miłość Jezusa Chrystusa, który „oddął się całkowicie dla naszego zbawienia”¹. Papież podkreślał również, że Kościół „Żyje niewyczerpalnym pragnieniem ofiarowania miłosierdzia, będącego owocem doświadczenia nieskończonego

miłosierdzia Ojca i jego udzielającej się mocy” (*Evangelii Gaudium*, 24). Natomiast głoszone w Kościele przesłanie o miłosierdziu Bożym daje odpowiedź na znaki czasu i pytania współczesnego świata i człowieka. Jednocześnie wskazuje na wielką miłość Boga, który nigdy nie opuści i nie zawiedzie człowieka, a także przebacza i zaprasza wszystkich ludzi do swojego życia.

1. Czym jest miłosierdzie Boże?

Papież Franciszek, wyjaśniając młodzieży, czym jest miłosierdzie, stwierdził, że jest ono „«(...) właściwością Boga, w miłosierdziu też najwyraźniej wyraża się Jego wszechmoc». (...) miłosierdzie Boże nie jest znakiem słabości, lecz cechą wszechmocy Boga”². Miłosierdzie Boga dowodzi Jego miłości do człowieka, gdyż

¹ Franciszek, *Nabożeństwo drogi krzyżowej na Błoniach*, Kraków, 29 lipca 2016 r.

² Franciszek, *Misericordiae vultus*, 6.

„On daje całego siebie, zawsze, za darmo i nie prosząc o nic w zamian. Przychodzi nam z pomocą, kiedy Go wzywamy (...) On przychodzi, aby wybawić nas z sytuacji słabości, w której żyjemy. Jego pomoc polega na tym, że dostrzegamy Jego obecność i odczuwamy Jego bliskość”³. Miłosierdzie Boga jest także Jego odpowiedzialnością za człowieka. W *Misericordiae vultus* papież Franciszek zauważa, że „On czuje się odpowiedzialny, czyli pragnie naszego dobra i chce, byśmy byli szczęśliwi, napełnieni radością i pokojem. W tym samym kierunku powinna zmierzać miłość miłosierna chrześcijan. Tak jak kocha Ojciec, tak też powinni kochać dzieci. Jak On jest miłosierny, tak też i my jesteśmy wezwani, by być miłosierni – jedni wobec drugich”⁴. Ojciec Święty Franciszek wskazuje, że zrozumieć istotę przesłania miłosierdzia Bożego można analizując strony Pisma Świętego. Miłosierdzie Boże objawia się w przebaczeniu win i grzechów skruszonemu człowiekowi oraz narodowi, który uznaje swe grzechy i żyje według Bożych nakazów. Stary Testament zachęca, aby okazywać miłosierdzie bliźnim, a wzorem ma być Pan Bóg, który obdarza swoją dobrocią i miłością wszystkich ludzi, także grzeszników. Prawda o miłosierdziu Bożym, przewijająca się w objawieniu starotestamentalnym, swą pełnię osiąga w Tajemnicy Nowego Przymierza, spełniającego się w osobie Jezusa Chrystusa, Jego Wcieleniu i Odkupieniu. Można powiedzieć, że „Całe zbawcze dzieło Jezusa Chrystusa jest owocem miłosierdzia zarówno Boga Ojca, z którego inicjatywy zrodził się plan zbawienia ludzkości i Jezusa Chrystusa, który urzeczywistnił tę zbawczą wolę Ojca. «Bóg Ojciec w swoim miłosierdziu przez powstanie z martwych Jezusa Chrystusa na nowo zrodził nas do żywej nadziei» (1P 1,3)”⁵.

Jezus Chrystus – Syn Boży, przyjmując ludzką naturę, objawił światu miłosierdną miłość Boga Ojca. Jezus głosząc Ewangelię, wskazywał, że Bóg jest pełen dobroci i miłosierdzia oraz oczekuje na skruszonych grzeszników, by im przebaczyć i okazać swą łaskawość. Swoją postawą wobec ludzi potrzebujących uzdrowienia na ciele i duszy dał dowody miłosiernej miłości. Nade wszystko zaś, składając na ołtarzu Krzyża ofiarę przebłagalną za grzechy świata, w tajemnicy Odkupienia, w sposób najbardziej przekonujący potwierdził miłosierdzie Boże wobec ludzi. Papież Franciszek, tłumacząc, czym jest miłosierdzie Bożego, wskazuje, że jest to miłość miłująca człowieka. Zachęca on, aby wzorem w czynieniu miłosierdzia był Bóg – Ojciec. Być miłosiernym jak Ojciec to znaczy dostrzegać w drugim człowieku przede wszystkim jego godność oraz pomagać mu. Nie może to być pomoc sporadyczna czy jakaś okazjonalna, ale powinna być to chrześcijańska postawa oddania wobec drugiego człowieka – potrzebującego nie tylko pomocy materialnej, ale także wsparcia duchowego. Ojciec Święty Franciszek podkreślał, że potrzeba miłosierdzia Bożego we współczesnym świecie jest ogromna, gdyż świat stworzony przez Boga coraz bardziej się od Niego odwraca i porzuca Jego drogę. Tymczasem Bóg Miłosierdzia nie jest dla człowieka kimś dalekim, zdystansowanym, lecz jest „bliski i konkretny, jest między nami i troszczy się o nas (...)”. Bóg zatem nas zbawia, stając się małym, bliskim i konkretnym”⁶. Bóg staje się małym, „cichym i pokornego serca” (Mt 11,29). Swoją wolę najczęściej objawia prostaczkom, którzy są w oczach ludzkich mali, bezwartościowi, dla Niego jednak są wielcy i niezwykle cenni. To właśnie ich otacza „szczególną miłością,

³ Tamże, 14.

⁴ Tamże, 9.

⁵ O miłosierdziu, <http://www.milosierdzieboze.pl/omilosierdziu.php?text=83>, z dn. 18.01.2016 r.

⁶ Franciszek, Homilia podczas Mszy Świętej na Jasnej Górze, Częstochowa, 28 lipca 2016 r.

ponieważ sprzeciwiają się «pysze tego życia», która pochodzi ze świata (por. 1J 2,16)⁷. Bóg staje się również kimś bliskim. Nie chce istnieć tylko teoretycznie, „nie chce przebywać na tronie w niebie czy w podręcznikach historii”⁸, ale pragnie towarzyszyć człowiekowi przez całe jego życie, uczestnicząc w jego codziennych wydarzeniach. Bóg jest również konkretny i wszystko w Jego działaniu także jest konkretne: „Słowo staje się ciałem, rodzi się z matki, rodzi się pod Prawem (por. Ga 4,4), ma przyjaciół i uczestniczy w weselu: Odwieczny komunikuje się z ludźmi, spędzając z nimi czas i to w konkretnych sytuacjach”⁹.

Papież Franciszek podkreśla, że choć współczesny człowiek ma namacalne dowody na obecność Boga, to jednak coraz bardziej się od Niego odwraca. Ogrom cierpienia, jakiego doświadcza współczesny świat i człowiek domaga się miłości współczującej i przebaczącej, którą jest sam Chrystus Pan. Podczas licznych spotkań z młodymi ludźmi papież Franciszek odpowiadał młodemu ludziom na odwieczne pytanie: Gdzie jest Bóg, jeśli na świecie istnieje zło i jest go aż tyle? Ojciec Święty przypominał, że Bóg jest w tych, których zło dotyka, w tych prześladowanych, chorych, cierpiących, ubogich, głodnych, ofiarach wojen, uchodźcach. „Jest On tak zjednoczony z nimi, że tworzy niemal «jedno ciało». Sam Jezus postanowił utożsamić się z tymi naszymi braćmi i siostrami doświadczanymi bólem i niepokojem, godząc się przejść drogą cierpienia ku Kalwarii. Umierając na krzyżu, powierza się On w ręce Ojca i niesie na sobie i w sobie, z ofiarną miłością, rany fizyczne, moralne i duchowe całej ludzkości.

Obejmując drzewo krzyża, Jezus obejmuje nagość i głód, pragnienie i samotność, cierpienie i śmierć mężczyzn i kobiet wszystkich czasów”¹⁰. Wspominając odwiedzin w Auschwitz-Birkenau, papież stwierdził, że okrucieństwo nie skończyło się w tym obozie koncentracyjnym, gdyż również dzisiaj wielu ludzi jest torturowanych czy nawet zabijanych. Dlatego w Księdze pamiątkowej wyłożonej w obozie w Oświęcimiu, papież Franciszek prosił Boga o przebaczenie: „Panie, miej litość nad Twoim ludem! Panie, przebacz tyle okrucieństw”¹¹. To właśnie „w tę rzeczywistość [wojen, bólu, cierpienia] wchodzi Jezus, aby wziąć ją na własne barki. I prosi nas o modlitwę. Zatem módlmy się za tych Jezusów, którzy dzisiaj żyją na świecie”¹². Jednocześnie papież Franciszek wielokrotnie podkreślał, że na współczesnego człowieka czeka w świecie wiele zagrożeń, dlatego potrzebuje on miłości i miłosierdzia ze strony Boga i ludzi.

Przesłanie Bożego Miłosierdzia stanowi więc bardzo konkretny oraz wymagający program życia, który wymaga konkretnych uczynków. Jak mówi papież Franciszek, „jednym z najbardziej oczywistych – choć być może również najtrudniejszych do wprowadzenia w życie – uczynków miłosierdzia jest przebaczenie tym, którzy nas obrazili, którzy wyrządzili nam zło, których uważamy za wrogów”¹³. Wzorem jest sam Bóg, który przebacza człowiekowi każdy, nawet największy grzech. Miłosierdzie Boże powinno być realizowane w życiu codziennym na różne sposoby, ponieważ „Miłowanie i przebaczenie to konkretny i widzialny znak, że wiara przekształciła nasze serca

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Franciszek, *Nabożeństwo drogi krzyżowej...*, jw.

¹¹ Franciszek, *Wpis do Księgi pamiątkowej w Auschwitz-Birkenau*, Oświęcim, 29 lipca 2016 r.

¹² Franciszek, *Spotkanie z wiernymi przy Oknie Papieskim*, Kraków, 29 lipca 2016 r.

¹³ Franciszek, *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży w Krakowie*, Watykan, 15 sierpnia 2015 r.

i pozwala nam wyrażać w nas życie samego Boga. Miłować i przebaczać, tak jak Bóg kocha i przebacza. Jest to program życia, który nie może doznawać przerw lub wyjątków, ale pobudza nas, aby zawsze niestrudzenie szli dalej, będąc pewnymi, że jesteśmy podtrzymywani ojcowską obecnością Boga”¹⁴.

2. Chrystus źródłem i wzorem miłości Ojca

Ojciec Święty Franciszek przedstawia Jezusa jako troskliwego Przyjaciela wszystkich ludzi, który wskazuje, jak należy żyć. Jezus przyszedł na świat, aby oznajmić, a także wypełnić czas łaski dany ludziom od Boga, „przynosząc dobrą nowinę ubogim, uwolnienie więźniom, wzrok niewidomym i wolność uciśnionym (por. Łk 4,18-19)”¹⁵. Potrzeba zatem, aby młodzi ludzie czerpali właściwe wzorce osobowe i wypełniali swoje życie wartościami moralnymi. W Orędzie papieża Franciszka do młodych czytamy: „Drodzy młodzi, w Chrystusie znajduje się więc wypełnienie waszych marzeń o dobru i szczęściu. Tylko On może zaspokoić wasze oczekiwania, tak często zawiedzione fałszywymi obietnicami świata. Jak powiedział św. Jan Paweł II: «To On jest pięknem, które tak was pociąga. To On wzbudza w was pragnienie radykalnych wyborów, które nie pozwala wam iść na kompromisy. To On każe wam zrzucić maski, które zaklamują wasze życie. To On odczytuje w waszych sercach decyzje najbardziej autentyczne, które inni chcieliby zagłuszyć. To Jezus wzbudza w was pragnienie, byście

uczynili ze swego życia coś wielkiego»”¹⁶. Jezus Chrystus – Prawdziwy Bóg i Najprawdziwszy Człowiek powinien stać się wzorem dla wszystkich młodych ludzi. On także żył na ziemi, cierpiał i radował się, znosił niedogodności, ale zawsze był wierny swojemu Ojcu – Bogu.

W wychowaniu młodego człowieka niezbędna jest stała obecność norm i świadectwo nauczającego. Jak przypomina papież Franciszek, Jezus Chrystus nauczał o Bożym miłosierdziu, opowiadając przypowieści o Dobrym Pasterzu szukającym zbłąkanej owcy oraz o Ojcu czekającym na powrót syna marnotrawnego, a także spotkając się z niewiastą cudzołożną, Zacheuszem czy Samarytanką przy studni Jakubowej. Wszystkie te teksty ukazują, na czym polega miłosierna miłość Boga i w jaki sposób należy ją okazywać. Ewangelista Mateusz tak podsumował działalność Jezusa: „Obchodził wszystkie miasta i wioski. Nauczał w tamtejszych synagogach, głosił Ewangelię królestwa i leczył wszystkie choroby i wszystkie słabości. A widząc tłumy ludzi, litował się nad nimi, bo byli znękani i porzuceni jak owce niemające pasterza” (Mt 9,35-38).

W dzieło głoszenia Ewangelii Chrystus włączył swój Kościół, który powołał „do hojnego dzielenia się znakami obecności i bliskości Boga, do budzenia w sercach zdolności dostrzegania tego, co najistotniejsze”¹⁷. To właśnie Jezus uzdalnia młodych mężczyzn i młode kobiety do dzieł naprawdę wielkich. Obserwując żarliwość, radość i ochotę, z jaką młodzież podejmuje swoją misję, papież Franciszek

¹⁴ Franciszek: *Zbawienie otrzymujemy za darmo*, <http://www.deon.pl/religia/serwis-papieski/dokumenty/katechezy-audiencej/art.97,franciszek-zbawienie-otrzymujemy-za-darmo.html>, z dn. 16.12.2015.

¹⁵ Franciszek, *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży...*, jw.

¹⁶ *Orędzie Papieża Franciszka do młodych na XXX Światowe Dni Młodzieży w 2015 roku*, <http://www.diecezja.pl/ksieza/listy-i-dekrety/orędzie-papieża-franciszka-do-młodych-na-xxx-swiatowe-dni-młodzieży-w-2015-roku.html>, z dn. 02.02.2016.

¹⁷ Franciszek, *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży...*, jw.

¹⁸ Franciszek, *Przemówienie na Błoniach*, Kraków, 28 lipca 2016 r.

stwierdza, że „miłosierdzie ma zawsze młode oblicze”,¹⁸ zaś Chrystus zaprasza młodego człowieka do czynienia rzeczy wielkich. Każdy młody człowiek w spotkaniu z Jezusem i w dialogu z Nim odnajdzie właściwy sens swojego życia i odważnie wejdzie na drogę z Chrystusem, który sam mówi, że jest: Drogą, Prawdą i Życiem (por. J 14,6). Chrystus od samego początku pragnie, by Jego Kościół nie był Kościołem statycznym, ale by wychodził do świata: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28,19). Do głoszenia prawdy o miłosierdziu Boga zobligowani są wszyscy wierzący, zarówno duchowni, osoby konsekrowane, jak i świeccy. Jak zauważa papież Franciszek, „Chodzi o to, by dokonać wyjścia z naszego «ja», aby stracić swoje życie dla Niego (por. Mk 8, 35), idąc drogą daru z samego siebie”¹⁹. Szczególnie powołani do tego zadania są duszpasterze i katecheci. Muszą oni głosić naukę o miłosierdziu, która „łączy Boga z człowiekiem, ponieważ otwiera serce na nadzieję bycia kochanym na zawsze, pomimo ograniczeń naszego grzechu”²⁰. Bóg powołuje „ludzi prostych i gotowych, by byli Jego rzecznikami i im powierza objawienie swojego imienia i tajemnic swego Serca (...). Poprzez te «kanały» swojej miłości Pan sprawił, że owe bezcenne dary dotarły do całego Kościoła i całej ludzkości”²¹.

Jezus jest Przyjacielem i kocha wszystkich ludzi. Ostrzega również młodych przed fałszywymi nauczycielami, którzy ośmielają się wykorzystać wielkoduszność młodego człowieka: „Strzeżcie się fałszywych proroków, którzy przychodzą do was w owczej

skórze, a wewnątrz są drapieżnymi wilkami” (Mt 7,15). Pan Jezus daje także radę co do rozpoznawania właściwej nauki: „Poznacie ich po ich owocach” (Mt 7,16). Rozmowa Jezusa z młodzieńcem (por. Mt 19,16-22) jest symbolem dialogu, jaki dokonuje się pomiędzy Nim a każdym człowiekiem. Życie w Jezusie Chrystusie to ciągle poznawanie Jego samego i Jego nauki. Papież Franciszek podkreśla, że nauka o miłosierdziu Bożym powinna być głoszona szczególnie młodym ludziom, którzy w przyszłości będą budowali Kościół i świat. Jego zdaniem, „Usłyszenie słowa miłosierdzie zmienia wszystko. To najlepsze, co możemy usłyszeć: że zmienia świat. Odrobina miłosierdzia czyni świat mniej zimnym i bardziej sprawiedliwym. Musimy zrozumieć dobrze to miłosierdzie Boga, tego miłosiernego Ojca, który ma tak wiele cierpliwości”²². Jednocześnie Ojciec Święty Franciszek dostrzega potrzebę nowej wyobraźni miłosierdzia, której przejawem będzie nie tylko pomoc materialna i duchowa, ale zdolność do bycia bliźnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim tak, aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr. Franciszek zachęca do odkrycia na nowo uczynków miłosierdzia, zarówno względem ciała, jak i ducha, gdyż na ich podstawie będziemy osądzeni: czy daliśmy jeść głodnemu, czy daliśmy pić spragnionemu, czy przyjęliśmy przybysza i oddaliśmy nagiego, czy mieliśmy czas dla chorego i więźnia (por. Mt 25,31-45)”²³. Sam Jezus mówi: „Chcę raczej miłosierdzia niż ofiary. Bo nie przyszedłem powo-

¹⁹ Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia*, Kraków-Łagiewniki, 30 lipca 2016 r.

²⁰ Franciszek, *Misericordiae vultus*, 3.

²¹ Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej na Jasnej Górze...*, jw.

²² „*Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny*” (Łk 6,36), <http://fpr.pl/badzcie-milosierni-jak-ojciec-wasz-jest-milosierny-lk-36-6/>, z dn. 17.01.2016.

²³ Franciszek, *Misericordiae vultus*, 15.

łać sprawiedliwych, ale grzeszników” (Mt 9,13). W ten sposób Chrystus okazuje troskę wobec grzeszników, których szuka, aby zaoferować im przebaczenie oraz zbawienie²⁴. Papież podkreśla, że nauka otrzymana od Jezusa Chrystusa jest swoistą Ewangelią Miłosierdzia, która w sposób szczególny jest skoncentrowana na godności każdego człowieka. Dlatego każdy młody człowiek, który chce czynić miłosierdzie i żyć po chrześcijańsku powinien nie tylko odnosić się do nauki Jezusa Chrystusa zapisanej w Piśmie Świętym, ale i do tej, którą przekazuje Kościół.

Jezus Chrystus nie tylko mówił, czym jest miłosierdzie, ale podawał, jakie są sposoby, oddawania czci Bożemu miłosierdziu. Głosząc naukę o miłosierdziu, pozostawił ludziom konkretny i wymagający program życia. Papież Franciszek wskazuje, że „Jezus jest Panem ryzyka, tego wychodzenia zawsze «poza». Jezus nie jest Panem komfortu, bezpieczeństwa i wygody. Aby pójść za Jezusem, trzeba mieć trochę odwagi, trzeba zdecydować się na zamianę kanapy na parę butów, które pomogą ci chodzić po drogach, o jakich ci się nigdy nie śniło, ani nawet o jakich nie pomyślałeś, po drogach, które mogą otworzyć nowe horyzonty”²⁵. Jednocześnie Ojciec Święty zauważa, że są „ludzie młodzi zasadniczo znudzeni (...), którzy tracą piękne lata swego życia i swoje siły na uganianie się za sprzedawcami fałszywych iluzji”²⁶ i myleniu szczęścia z kanapą. Jego zdaniem, ta „«Kanapa szczęścia» jest prawdopodobnie cichym paraliżem, który może nas zniszczyć”²⁷. Dlatego trzeba oddać swoje życie w „ręce” Jezusa Chrystusa i Jego Matki oraz wstawienictwu świętych i błogosławionych.

3. Współcześni miłosierni i błogosławieni

Papież Franciszek wyjaśnia, że młodość jest czasem, kiedy rozwija się człowiek fizycznie, psychicznie i duchowo. To wówczas rodzą się i kształtują wartości, w tym pragnienie prawdziwej miłości, która jest fundamentem moralności człowieka. Dlatego kieruje do młodych i ich wychowawców prośbę: „Kochani młodzi, nie przysłiszmy na świat, aby «wegetować», aby wygodnie spędzić życie, żeby uczynić z życia kanapę, która nas uśpi; przeciwnie, przysłiszmy z innego powodu, aby zostawić ślad. (...). A gdy wybieramy wygodę, myląc szczęście z konsumpcją, wówczas cena, którą płacimy, jest bardzo i to bardzo wysoka: tracimy wolność”²⁸. Papież apeluje również o rozwój „prawdziwych” wartości. Pierwszym i najważniejszym powołaniem, a jednocześnie zadaniem jest życie dla miłości, ponieważ Bóg jest Miłością. Uznanie Boga jako miłości jest zarazem przyjęciem Prawa Bożego i ochrony życia ludzkiego. Przestrzeganie przykazań jest wyrazem uznania Boga w Trójcy Jedynej, które jest możliwe tylko dzięki pomocy łaski Bożej. Każdy człowiek obciążony jest ograniczeniami, słabością czy grzesznością, lecz staje się „nowym człowiekiem”, kiedy przyjmuje Chrystusa w sakramencie chrztu świętego, żyje Jego łaską i oczyszcza się w sakramencie pokuty i pojednania oraz umacnia się w Eucharystii. Przyjęcie darów Ducha Świętego w sakramencie bierzmowania, wzmocnienie w rozwoju powołania w sakramencie małżeństwa lub kapłaństwa, ale też przyjęcie namaszczenia chorych pomaga w drodze do Boga. Spotkać i poznać Boga można także poprzez

²⁴ Por. tamże, 20.

²⁵ Franciszek, *Modlitwne czuwanie na Campus Misericordiae*, Kraków, 30 lipca 2016 r.

²⁶ Franciszek, *Przemówienie na Błoniach...*, jw.

²⁷ Franciszek, *Modlitwne czuwanie na Campus Misericordiae...*, jw.

modlitwę, udział we Mszy Świętej i nabożeństwach oraz czytając Pismo Święte. Ojciec Święty Franciszek, zachęcając młodych do życia według wzoru Chrystusowego, wskazuje, że „Czasy, w których żyjemy nie potrzebują młodych kanapowych, ale młodych ludzi w butach, najlepiej w butach wyczynowych. Akceptują na boisku jedynie czołowych graczy, nie ma na nim miejsca dla rezerwowych. Dzisiejszy świat chce od was, byście byli aktywnymi bohaterami historii, bo życie jest piękne zawsze wtedy, kiedy chcemy je przeżywać, zawsze wtedy, gdy chcemy pozostawić ślad. Historia wymaga dziś od nas, byśmy bronili naszej godności i nie pozwalali, aby inni decydowali o naszej przyszłości. My musimy decydować o naszej przyszłości”²⁹. Współczesny świat potrzebuje więc błogosławionych, a więc tych, „którzy potrafią przebaczać, którzy potrafią mieć współczujące serce, którzy potrafią dać innym to, co w nich najlepszego”³⁰. Według papieża Franciszka, „Jesteśmy powołani, aby służyć Jezusowi ukrzyżowanemu w każdej osobie zepchniętej na margines, by dotknąć Jego błogosławionego ciała w człowieku (...). W przyjęciu osoby usuniętej na margines, która została zraniona na ciele i w przyjęciu grzesznika zranionego na duszy, stawką jest nasza wiarygodność jako chrześcijan”³¹.

Z miłością Boga łącząc się miłością i miłosierdziem względem ludzi. Zwracając się do młodzieży, Papież mówił: „Kto przyjmuje Jezusa, uczy się kochać jak Jezus. Zatem pyta On, czy chcemy życia pełnego: Chcesz życia pełnego? (...) Ponieważ szczęście rodzi się irozkwitawmiłosierdziu:onojestJegoodpowiedzią, zaproszeniem, wyzwaniem,

Jego przygodą: miłosierdzie”³². Miłosierdzie powinniśmy okazywać wszystkim ludziom, ponieważ z niego zostaniemy osądzeni. Święta Siostra Faustyna Kowalska w *Dzienniczku* zapisała takie oto słowa Pana Jezusa: „Podaję ci trzy sposoby czynienia miłosierdzia bliżnim: pierwszy – czyn, drugi – słowo, trzeci – modlitwa; w tych trzech stopniach zawiera się pełnia miłosierdzia i jest niezbitym dowodem miłości ku Mnie. W ten sposób dusza wysławia i oddaje cześć miłosierdziu Mojemu” (Dz. 742). Być miłosiernym to znaczy dostrzegać drugiego człowieka i jego potrzeby, zarówno duchowe, jak i materialne. Nie może to jednak być pomoc sporadyczna czy jakaś okazjonalna. Powinna być to chrześcijańska postawa oddania wobec drugiego człowieka. Papież Franciszek wskazuje, że to „Jezus Chrystus jest tym, który potrafi obdarzyć prawdziwą pasją życia. Jezus Chrystus jest tym, który nas prowadzi do tego, byśmy nie zadowalali się byle czym i dawali to, co w nas najlepsze; to Jezus Chrystus, stawia nam wyzwania, zachęca nas i pomaga nam, by powstawać za każdym razem, kiedy uważamy siebie za przegranych. To Jezus Chrystus pobudza nas do podniesienia wzroku i do wzniosłych marzeń”³³. Współcześni błogosławieni i miłosierni są to zwyczajni ludzie, którzy w swoim domu, szkole, na ulicy czy pracy dają świadectwo o Chrystusie. Był nim Maciej Szymon Cieśla – wolontariusz Światowych Dni Młodzieży. To on przygotował wszystkie projekty graficzne SDM i w tej swojej pracy odnalazł Boga. Jak stwierdził papież Franciszek, „Wiara tego chłopca, naszego przyjaciela, który pracował z oddaniem na rzecz Światowych Dni Młodzieży,

²⁸ Tamże.

²⁹ Tamże.

³⁰ Franciszek, *Przemówienie na Błoniach...*, jw.

³¹ Franciszek, *Nabożeństwo drogi krzyżowej...*, jw.

³² Franciszek, *Przemówienie na Błoniach...*, jw.

³³ Tamże.

³⁴ Franciszek, *Spotkanie z wiernymi przy Oknie Papieskim*, Kraków, 27 lipca 2016 r.

zaprowadziła go do nieba i teraz on jest z Jezusem i patrzy na Was. To jest wielka łaska”,³⁴ „Dziękujemy Bogu, że daje nam takie przykłady, ludzi młodych i odważnych, którzy pomagają nam iść w życiu naprzód. I nie bójcie się, nie bójcie się. Bóg jest wielki, dobry. W każdym z nas jest dobro”³⁵.

Podczas spotkań z młodymi Ojciec Święty podkreślał, że życie ludzkie jest kruche, ale zawsze trzeba wybrać właściwą drogę życia, tzn. taką, jaką wskazał sam Jezus Chrystus. Czasem może to być droga męczeńska, gdy trzeba złożyć dar z własnego życia na wór Jezusa Chrystusa. Uczynili tak: św. Maksymilian Maria Kolbe, bł. o. Zbigniew Strzałkowski i bł. o. Michał Tomaszek. Ich postawa jest wzorem godnym naśladowania. Papież Franciszek naucza: „W obliczu zła, cierpienia, grzechu, dla ucznia Jezusa jedyną możliwą odpowiedzią jest dar z siebie, a nawet dar własnego życia, na wzór Chrystusa; to jest postawa służby. Jeśli ktoś, kto nazywa siebie chrześcijaninem, nie żyje, aby służyć, służy tylko, aby żyć. Swoim życiem zapiera się Jezusa Chrystusa”³⁶. Ojciec Święty wskazuje, że błogosławieni to ci, którzy są „zdolni do stawiania u boku chorych tak, jak Jezus, z miłością, przytulaniem, z modlitwą”³⁷. Postawą prawdziwie chrześcijańską jest służenie z miłością i troską osobom potrzebującym pomocy. To „sprawia, że wszyscy wzrastamy w człowieczeństwie i otwiera nam ono drogę do życia wiecznego: kto pełni uczynki miłosierdzia, nie boi się śmierci”³⁸. Papież Franciszek zachęca młodych ludzi do ponownego odkrycia uczynków

miłosierdzia względem ciała: głodnych nakarmić, spragnionych napoić, nagich przyodziać, podróżnych w dom przyjąć, więźniów pocieszać, chorych nawiedzać, umarłych grzebać. Wspomina również o uczynkach miłosierdnych względem duszy: grzesznych upominać, nieumiejętnych pouczać, wątpiącym dobrze radzić, strapiionych pocieszać, krzywdy cierpliwie znosić, urazy chętnie darować, modlić się za żywych i umarłych. Zwracając się do młodych, Ojciec Święty mówi: „Jak widzicie, miłosierdzie nie jest «postawą na pokaz», nie jest też zwykłym sentymentalizmem. Jest sprawdzianem autentyczności naszej postawy jako uczniów Jezusa, naszej wiarygodności jako chrześcijan we współczesnym świecie”³⁹. Są to zadania, jakim młodzi powinni sprostać w swoim codziennym życiu. Tak więc głoszenie i świadczenie o miłosierdziu ma wyrażać się w konkretnych czynnościach i zadaniach.

Świadczenie o miłosiernym Bogu dokonuje się poprzez miłowanie i przebaczenie. Według papieża Franciszka, jest „to konkretny i widzialny znak, że wiara przekształciła nasze serca i pozwala nam wyrażać w nas życie samego Boga. Miłować i przebaczać, tak jak Bóg kocha i przebacza. Jest to program życia, który nie może doznawać przerw lub wyjątków, ale pobudza nas, aby zawsze niestrudzenie szli dalej, będąc pewnymi, że jesteśmy podtrzymywani ojcowską obecnością Boga”⁴⁰. Potrzebne są więc czyny, głoszenie Ewangelii o miłosierdziu Bożym i świadczenie o Bogu w codziennym życiu. Papież, zwracając się do młodych, apelował: „We wszystkich

³⁵ Tamże.

³⁶ Franciszek, *Nabożeństwo drogi krzyżowej...*, jw.

³⁷ Franciszek, *Przemówienie w szpitalu dziecięcym*, Prokocim, 29 lipca 2016 r.

³⁸ Tamże.

³⁹ Franciszek, *Oreędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży...*, jw.

⁴⁰ *Papież na audiencji: przebaczać i przyjmować przebaczenie*, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/12/16/papież%C5%BC_na_audiencji_przebacz%C4%87_i_przyjmowa%C4%87_przebaczenie/1194796, z dn. 12.06.2016.

środowiskach, w jakich jesteście, miłość Boga zachęca nas do niesienia Dobrej Nowiny, czyniąc ze swojego życia dar dla Niego i dla innych. To znaczy do bycia odważnymi i wolnymi”⁴¹. Podczas spotkań z młodymi Ojciec Święty mówił także o wartości ludzkiego życia oraz zachęcał, aby w swoim życiu niejako podpatrywali zachowania u swoich rodziców, dziadków, kapłanów, a przede wszystkim Jezusa Chrystusa, Maryi i Świętych. Papież wskazywał, że „Ewangelia, żywa księga Bożego miłosierdzia, którą trzeba nieustannie czytać i odczytywać na nowo, ma wciąż na końcu białe karty: pozostaje księgą otwartą, do której pisania jesteśmy powołani – tym samym stylem, to znaczy wypełniając dzieła miłosierdzia”⁴². Każdy, kto chce czynić miłosierdzie i żyć po chrześcijańsku powinien nie tylko odnosić się do nauki Jezusa Chrystusa zapisanej w Piśmie Świętym, ale i do tej, którą przekazuje Kościół. Orędownikami tejże nauki byli: Święta Siostra Faustyna oraz Święty Jan Paweł II. Ci Apostołowie Bożego miłosierdzia są związani z Krakowem, gdzie znajduje się Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Papież Franciszek, zwracając się do młodych, mówił: „Jezus Miłosierny, przedstawiony w wizerunku, czczonym przez lud Boży w Jemu poświęconym sanktuarium w Krakowie, czeka na was. On wam ufa i na was liczy! Ma tak wiele do powiedzenia każdemu i każdej z was... Nie bójcie się spojrzeć Mu w oczy pełne nieskończonej miłości i pozwólcie, aby On ogarnął was swoim miłosierdnym spojrzeniem gotowym przebaczyć każdy wasz grzech. Spojrzeniem, które może przemienić wasze życie i uleczyć rany waszych dusz. Spojrzeniem, które zaspokaja najgłębsze pragnienia

waszych młodych serc: pragnienie miłości, pokoju, radości i prawdziwego szczęścia. Przyjdźcie do Niego i nie bójcie się! Przyjdźcie, by powiedzieć Mu z głębi waszych serc: «Jezu, ufam Tobie!». Pozwólcie, by dotknęło was Jego bezgraniczne miłosierdzie, abyście wy z kolei, poprzez uczynki, słowa i modlitwę, stali się apostołami miłosierdzia w naszym świecie zranionym egoizmem, nienawiścią i rozpaczą”⁴³.

4. Młodzi nadzieją Chrystusa i Kościoła

Papież Franciszek podczas Świątowych Dni Młodzieży w Krakowie wskazywał młodym ludziom, że są bardzo ważni nie tylko dla swoich bliskich, ale również dla świata i Kościoła. Mówił do nich: „Jesteście nadzieją przyszłości. To prawda, ale pod dwoma warunkami. (...) Pierwszym warunkiem jest pamiętać; pytanie: skąd pochodzę. Pamięć o moim narodzie, pamięć o mojej rodzinie, pamięć o całej mojej historii. (...) Rozmawiaj z rodzicami, z osobami starszymi, ale zwłaszcza rozmawiaj z dziadkami. (...) Pytajcie ich, bo oni są mądrością narodu. (...) Drugi warunek. Skoro jestem nadzieją przyszłości i pamiętam o przeszłości, to zostaje teraźniejszość. Jaki mam być w teraźniejszości? Masz być odważny, śmiały, nie przestraszyć się (...). Zatem, w teraźniejszości: odwaga i śmiałość”⁴⁴. Dla papieża Franciszka troska o człowieka, wprowadzanie go w świat wartości i wychowanie jest czymś oczywistym. Jest to pomoc w odkrywaniu i realizowaniu swojego powołania. Każdy człowiek jest powołany do stawiania się doskonalszym i dążenia do świętości. Według Papieża, człowiek, który chce iść drogą wiodącą do świętości powinien podjąć wysiłek samowychowawczy.

⁴¹ Franciszek, *Modlitewne czuwanie na Campus Misericordiae...*, jw.

⁴² Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia...*, jw.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Franciszek, *Spotkanie z wolontariuszami w Tauron Arenie*, Kraków, 31 lipca 2016 r.

Powinien każdego dnia stać się „nowym” człowiekiem, czyli przyjąć za wzór człowieczeństwa i źródło przemiany Jezusa Chrystusa. Dzięki Chrystusowi może odkryć swoją nadprzyrodzoną godność oraz powołanie do życia z Bogiem w wieczności. Papież Franciszek wskazywał, że „Dla Jezusa – pokazuje to Ewangelia – nikt nie jest gorszy i daleki, nie ma człowieka bez znaczenia, ale wszyscy jesteście umiłowani i ważni: ty jesteś ważny!”⁴⁵ dlatego też każdego dnia „Jezus kieruje (...) do ciebie to samo zaproszenie: «Dziś muszę się zatrzymać w twoim domu» (...) Jakże bardzo ufa, że pośród wszystkich codziennych kontaktów i czatów na pierwszym miejscu będzie złota nić modlitwy! Jakże bardzo pragnie, aby Jego Słowo przemawiało do każdego twego dnia, aby Jego Ewangelia stała się twoją i była twoim «nawigatorem» na drogach życia”⁴⁶. W ten sposób Ojciec Święty podkreśla, że młodzi są nadzieją dla Chrystusa i Kościoła. Dlatego potrzebna jest nieustanna praca nad sobą, której celem jest kształtowanie swojego człowieczeństwa. Dobrze ukształtowany człowiek będzie się angażował w budowanie Królestwa Bożego oraz czuł się odpowiedzialny za sprawy społeczne, w tym za potrzeby bliźnich.

Papież mówił do młodych: „Bóg li czy na ciebie z powodu tego, kim jesteś, a nie z powodu tego, co masz: w Jego oczach nic nie znaczy, jak jesteś ubrany, czy jakiego używasz telefonu komórkowego; dla Niego nie jest ważne, czy podążasz za modą – liczysz się ty. Taki, jaki jesteś. W Jego oczach jesteś wartościowy, a twoja wartość jest bezcenna (...) kocha nas bardziej, niż my kochamy samych siebie, że wierzy w nas bardziej, niż my wierzymy w siebie, że zawsze

nam «kibicuje» jako najbardziej niezłomny z fanów”⁴⁷. Miłosierdzie Boże i jego bezgraniczna miłość stanowi zatem most łączący człowieka z Bogiem i z drugim człowiekiem. Papież Franciszek wskazuje, że potrzebna jest wyobraźnia miłosierdzia, aby umieć przyjść z pomocą drugiemu człowiekowi. Wielokrotnie podkreśla, że wartość człowieka nie wynika z tego, ile posiada czy jakie stanowisko piastuje, ale z tego, kim jest, ponieważ „Spojrzenie Jezusa wykracza poza wady i widzi osobę; nie zatrzymuje się na złu z przeszłości, ale przewiduje dobro w przyszłości; nie godzi się na zamknięcia, ale poszukuje drogi jedności i komunii; pośród wszystkich, nie zatrzymuje się na pozorach, ale patrzy na serce. Jezus patrzy na nasze serce, na Twoje serce, na moje serce. Z tym spojrzeniem Jezusa możecie sprawiać rozwój innej ludzkości. (...) tę radość, którą darmo otrzymaliście od Boga, darmo dawajcie (por. Mt 10, 8), bo wielu na nią czeka! Oczekują jej od was”⁴⁸. Dlatego potrzeba wzorów, dzięki którym człowiek będzie wiedział, jak żyć. Najdoskonalszym wzorem osobowym chrześcijanina jest Jezus Chrystus, Syn Boży i prawdziwy Człowiek, związany z kulturą ludzką i jej realiami. Jezus jest źródłem i miarą wszystkich chrześcijańskich wzorców osobowych, którego należy naśladować w życiu. W jednym z przemówień skierowanych do ludzi młodych papież Franciszek apelował: „Droży młodzi, nie wstydźcie się zanieść Mu wszystkiego, a zwłaszcza słabości, trudów i grzechów w spowiedzi: On potrafi was zaskoczyć swoim przebaczeniem i pokojem. Nie bójcie się powiedzieć Mu «tak» z całym entuzjazmem serca, odpowiedzieć Mu wielkodusznie, pójść

⁴⁵ Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej posłania na Campus Misericordiae*, Kraków, 31 lipca 2016 r.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ Tamże.

⁴⁸ Tamże.

za Nim! Nie dajcie sobie znieczulić duszy, ale dążcie do pięknej miłości, która wymaga również wyrzeczenia i mocnego «nie» dopingowi sukcesu za wszelką cenę i narkotykowi myślenia tylko o sobie i swojej wygodzie⁴⁹.

5. Maryja Matką Miłosierdzia

Papież Franciszek wskazuje, że Maryja jest Matką Miłosierdzia, gdyż „Nikt nie poznał tak jak Maryja głębi tajemnicy Boga, który stał się człowiekiem. Wszystko w Jej życiu zostało ukształtowane przez obecność miłosierdzia, które stało się ciałem. Matka Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego weszła do sanktuarium miłosierdzia Bożego, ponieważ duchowo uczestniczyła w tajemnicy Jego miłości (...). Maryja potwierdza, że miłosierdzie Syna Bożego nie zna granic i dociera do wszystkich, nikogo nie wykluczając⁵⁰. Jest ona Matką dla każdego człowieka i zawsze przychodzi z pomocą swoim dzieciom. Dlatego trzeba zawierzyć Jej swoje życie. Ojciec Święty stwierdza: „Matka Boża w Kanie okazała wiele konkretności: jest taką Matką, która bierze sobie do serca problemy i interweniuje, która potrafi uchwycić trudne chwile oraz dyskretnie, skutecznie i stanowczo o nie zatroszczyć się. Nie jest władczynią i głównym bohaterem, ale Matką i służebnicą⁵¹. Także Ona pomaga kroczyć drogą wiary i interweniuje u Syna, kiedy człowiekowi brakuje siły do dalszej wędrówki.

Według papieża Franciszka, „Ona, nasza Matka (...) mówi nam, by czynić tak, jak Ona: nie tracić otrzymanego daru, ale zachowywać go w sercu, aby wraz z działaniem Ducha Świętego zakwitł i przynosił owoc. W ten sposób każdy z was, ze swoimi ograniczeniami i słabościami może być świadkiem Chrystusa, tam gdzie mieszka, w rodzinie, parafii, stowarzyszeniach i grupach, w miejscach nauki, pracy, służby, rywalizacji wszędzie tam, gdzie Opatrzność was poprowadzi na waszej drodze⁵². Dlatego Maryja dla młodych ludzi powinna stać się ich wzorem, zarówno w swoim bezgranicznym zawierzeniu Bogu, jak i w trosce o innych ludzi. To właśnie „Matka Miłosierdzia uczy nas troszczyć się konkretnie o rany Jezusa w naszych potrzebujących braciach i siostrach, zarówno bliskich jak i dalekich, chorych i migrantów, ponieważ służąc cierpiącym oddajemy część ciała Chrystusa (...). Maryja Panna pomaga nam poświęcać się aż do końca na rzecz dobra powierzonych nam wiernych i nieść brzemiona jedni drugim, jak prawdziwi bracia i siostry we wspólnocie Kościoła, naszej świętej Matki⁵³. Ojciec Święty Franciszek apeluje, aby młodzi ludzie na wzór Maryi zawierzili swoje życie Bogu i ufali w Jego opatrzność oraz wzajemnie wspierali się we wspólnocie Kościoła. Podkreśla także, że miłosierdzie to dawanie siebie innym na wzór Chrystusa, który ofiarowuje się w swoim słowie i Eucharystii.

Ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz – Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Franciszek, *Misericordiae vultus*, 24.

⁵¹ Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej na Jasnej Górze...*, jw.

⁵² Franciszek, *Rozważanie przed Anioł Pański na Campus Misericordiae*, Kraków, 31 lipca 2016 r.

⁵³ Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia...*, jw.